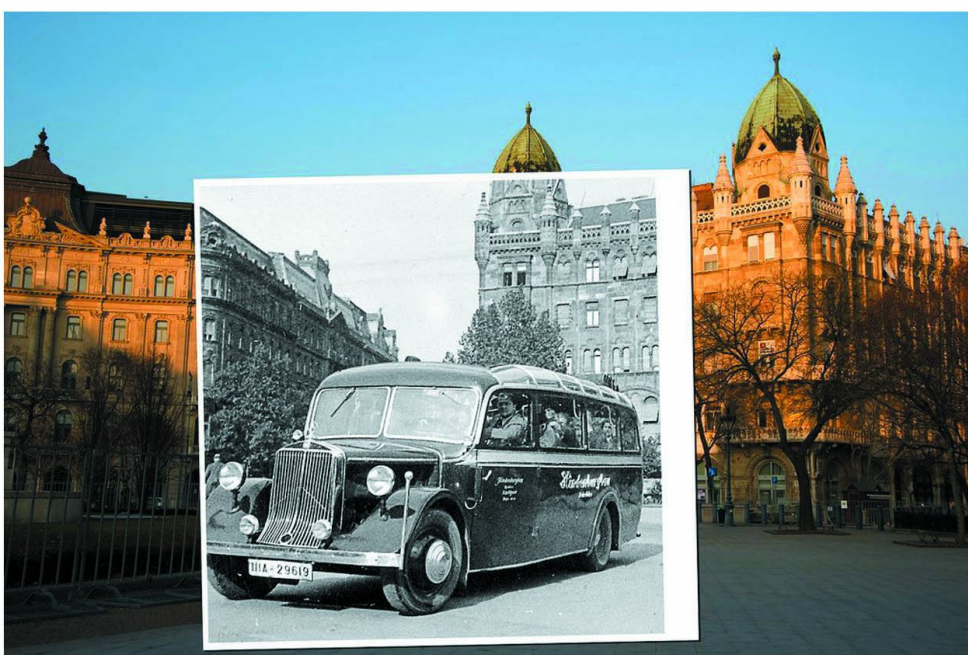
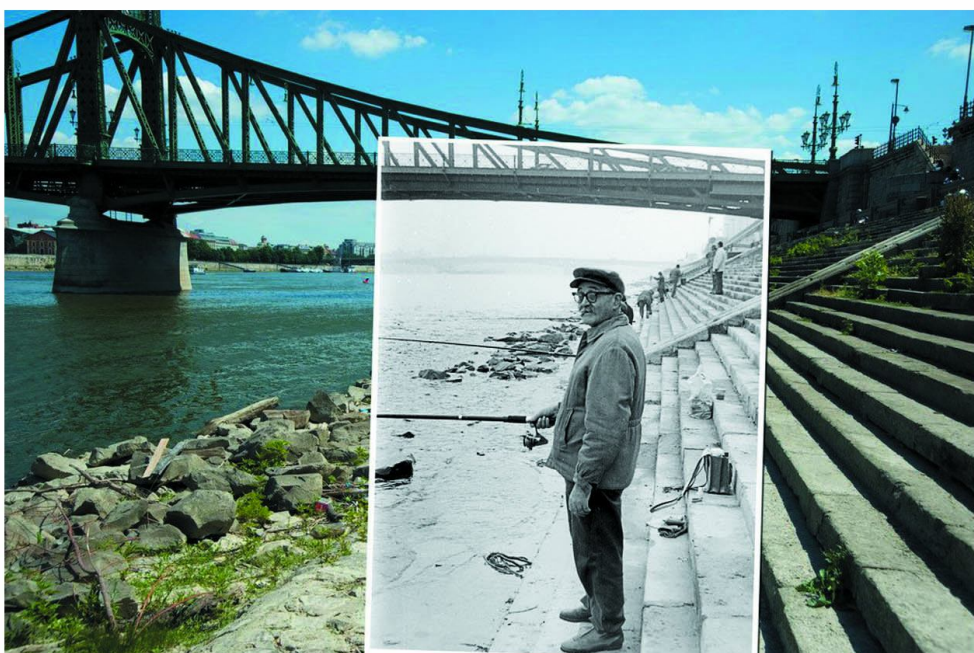


B U D A P E S T A N N O



B U D A P E S T A N N O



EMLÉKEZÉS A HÁZ RÉGI RÉGI FÉNYÉRŐL

Ha szűn a víz, merre mentek Ferenc József rakparton állak,
melyet az első rendszerváltozás után Belgrád rakpartra be-
szeltek a nem az V, hanem a IV. kerületbe hozták. Ez volt
Budaörs belvárosa. A rakpartot fák övezték, leste a Trajant
padokat helyezték, ahol kényelmesen és csendben! – lehetett
pihengetni, mert alig-alig pár Trabiant vagy Skoda jár erre-felé

Vöröss Tiborné (szül. Kiss Mária):
Amire a ház történetéből emlékszem
(részletek)
(papírra vetve 2012 májusában)

... A rakpartot fák övezték, később közéjük padokat helyeztek, ahol kényelmesen – és csendben! – lehetett pihengeni, mert alig-alig pár Trabiant vagy Skoda jár erre-felé ... A híd – úgy emlékszem – nem zöld, hanem szürke volt. ... A folyó sem volt ilyen piszkos, se szürke (azért kék se volt soha!), és volt olyan rekkenő nyári hőség, amikor este tíz körül estéknként letelepedtünk az alsó rakpart lépcsőjére, lábunkat a vízbe lógatva, hogy hűsöljünk. (Talán 1946-ban.) Én pedig fürdőruhát húztam a nyári ruha alá, és az Erzsébet hídtól leúsztam a Ferencz-József hídig.

... A kommunizmus alatt velünk szemben volt az orosz turistahajók állomása, később ide került a bécsi szárnnyashajó-állomás is. A mai Szegedi halászcserhály helyén vámosok kontrollálták a Bécsbe utazókat, és az épületben kedves kis kávézó volt, teraszán megfi-zethető áron lehetett jó dunai levegőt szívni.

A legszínesebb, legfestőibb képet a pesti oldalon lehorgonyzott kék-fehér, zöld-fehér csíkos kis halászhajók, uszályok nyújtották, ezekben családok laktak, kutyák, gyerekek futkároztak, ruhát teregettek. Festő férjemet úgy megihlették, hogy le is festette őket. Egyikükben dunai uszoda is működött (inkább a háború előtt). ...

A házak belül gyönyörűek és elegánsak voltak, noha kívülről 1945-ben, ideköltözésünkkel már megviselte őket a háború. A mi házunk kívül szürke volt (és ilyen maradt a tatarozásig), de belül vörös kókuszszőnyeg borította a lépcsőket, sárgaréz bilincsekkel, mindkettőt P. Gerzson akkori házfelügyelő szedte fel, és eltűntek. A bejárati részen gyönyörű 11 lapú kovácsoltvas lanterna világított ... Ellopták a márvány kút feletti kovácsoltvas lanternát is (tudjuk hol van), a kúthoz tartozó vízcsappal együtt. Sok esztendeig, évtizedekig víz csobogott belőle, az alatta lévő márvány medencébe. ... Valamikor levélszekrények sem voltak, a postás kinek-kinek házhoz hordta a postáját. ... Valamikor ideköltözésünk előtt a bombatalálatig körben be volt építve, egy tömb volt, és egy-egy emeleten mindössze egy-egy, összesen kettő hétszobás lakás volt ... Ezeket az idők folyamán egyre kisebb egységekre választották le. Ahol most a repkénnyel befuttatott, lebetonozott rész éktelenkedik, valamikor épület volt, vagyis az körkörös zárt volt, csak az első és hátsó lépcső szakította meg. A beton alatt volt az óvóhely, ahol a hidakat megcélzó bombatámadások során hatvan ember lelte halálát. A romok közti sítból húztak fel falakat, ezért olyan rossz minőségűek. ... A liftajtó mellett volt az ún. „központi porszívó” csövének tokja. Ezzel porszívózták a kókuszszőnyeget.

Színes foltja volt a háznak az udvar, kislánykoromban, 1945 után itt kiabált fel a lakóknak az ószeres, „ruhát, cipőt veszek”, a drótostót, aki lábast foltozott, a köszörűs, a kintornás, jöttek a koldusok is, akiknek kalapjába a függőfolyosóról papírba csomagolva 2 forintot dobáltunk bele. A kapu nem volt zárva, csak éjjel 10-től, a betörés elképzelhetetlen volt.

A lakásokban lakó előkelőségek nyugatra távoztak, vagy 1951-ben kitelepítették őket, voltak, akik kisebb lakásba költöztek. Helyükre új lakók költöztek, ezeket megkísérlem ... „rekonstruálni”. Egyben-másban házagos emlékezetemet Beke Márta, az utánam legrégebbi lakó (1949-től) segítette ki, fiatalokat megszégyenítő memóriával. De sok min-denre emlékezett Eszter lányom is, pedig akkor kisgyerek volt. Nekik köszönetet mondok a segítségért.



Fricsay Ferenc

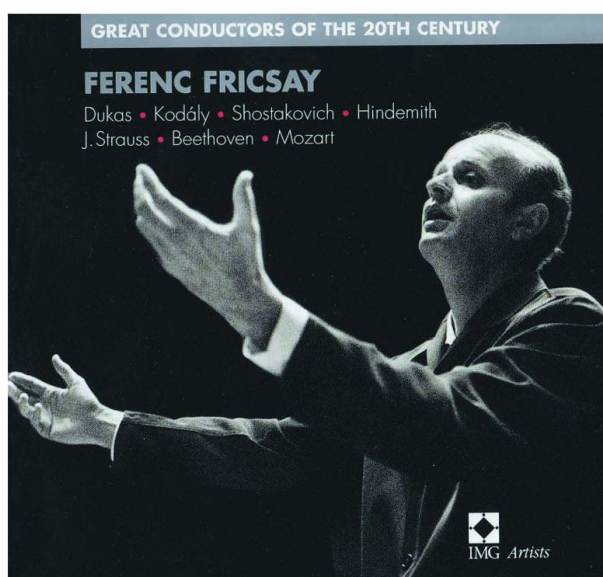
Budapest, 1914–Bázel, 1963: karmester

A Zeneakadémián tanult, többek között Bartók Bélától, Kodály Zoltántól, Weiner Leótól és Dohnányi Ernőtől.

Gyermekkorától kezdve rendszeresen fellépett. Hivatásos pályafutását – apja utódaként – a M. Kir. 9. Hunyadi János Gyalogezred zenekarának katonakarmestereként Szegeden kezdte 1934-ben. 1935-ben a Szegedi Filharmonikus Egyesület zenekarának karmesterévé nevezték ki, 1936 és 1939 között előadásokat dirigált a Városi Színházban és a Szegedi Szabadtéri Játékokon. 1944-ben, a német megszállás alatt bujkálni kényszerült, majd a háború után Budapesten folytatta pályafutását.

A nemzetközi hírnevet Gottfried van Einem: Danton halála című művének bemutatása hozta meg neki, az 1947-es Salzburgi Ünnepi Játékokon. 1948 és 1952 között a berlini Deutsche Oper, illetve a RIAS szimfonikus zenekar (kezdetben az amerikai szektor zenekara, később a berlini rádiózenekar) vezető karmestere. 1954-1955-ben a Houstoni Szimfonikusokat dirigálta, 1956-1958 között a müncheni Staatsoperben dolgozik, majd 1960-tól ismét Berlinben. Utolsó koncertjét 1961. decemberében adta, Londonban. 1963. február 20-án rákban hunyt el, Bázelban.

Az 50-es évektől haláláig készített felvételeket, a Deutsche Grammophon lemezcégnek. Lemezre vette Mozart nagyoperáit, számos Beethoven művet, valamint Bartók-darabokat. A felvételeket a mai napig rendszeresen újra kiadják.



H
Í
R
E
S
L
A
K
Ó
K

ÁLTALÁNOS EMELETI ALAPRAJZ

Eddigi ismereteink szerint az épület eredeti terveit nem őrizték meg, a Fővárosi Tervtárból nyoma veszett. Feltehetően a háború után a negyvenes évek második felében történt átalakítások, lakásleválasztások során kallódhattak el. A Fővárosi Levéltárban mindössze egy 1973-as átalakítási terv található. Emiatt az eredeti kialakításokat nem ismerjük, de az arra utaló jelekből, és lakók emlékei alapján a jellemző megoldásra nagy biztonsággal lehet következtetni.

A ház felmenő szerkezete tégl- és acélváz, acélgerendák közötti vasbeton födémekkel, szokatlanul nagy, 6.5 méteres jellemző traktusmélységgel. Az ennél is nagyobb, 7.5 méteres belméretű szobáknál kettős válaszfalak közé rejtették az acélpilléreket. A rájuk támaszkodó gerendázatot stukkó díszítésű mennyezeti kialakítással takarták el.

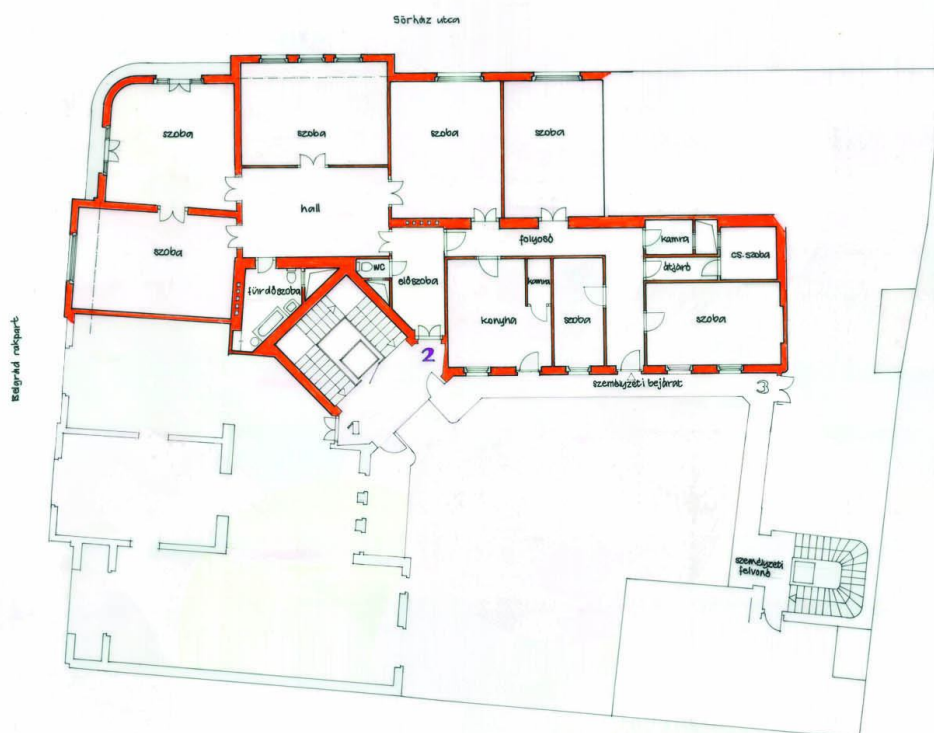
Ez az elegáns vázszerkezet lehetővé tette a szabad fesztávon belüli átjárhatóságot. Ennek következtében a lakások eredetileg is különböztek egymástól az egyes emeleteken.

A bejáratok tanúsága szerint egy-egy emeleten három nagy alapterületű lakást alakítottak ki, de az udvari szárnynál akár megosztás is történhetett. Erre utal az is, hogy némelyik emeleten két egyszárnyú bejárat nyílik a függőfolyosóról. A kétszárnyú ajtók a főbejáratok, míg az egyszárnyúak a személyzeti, vagy konyhai bejáratok, esetleg egy kisebb lakás önálló bejárata.

Az 1948-as társasházi alapító okirat szerint a Sörház utcai szárnyal rendelkező Duna-parti lakások a 319 négyzetmétert is elérték.

A terven látható alaprajz egy ilyen 310 négyzetméteres, második emeleti lakás elrendezését ábrázolja.

(A – sajnos nehezen igazolható – hipotéziseink szerint a másik nagy lakás vagy ennél is nagyobb lehetett, mintegy 340 négyzetméter, vagy kb. 100 négyzetméterrel kisebb.)



Polgár Tibor

Budapest, 1907–Toronto, 1993: zeneszerző, karmester, zongorista

A Zeneakadémián Kodály Zoltán és Keéri-Szántó Imre tanítványa volt zeneszerzés és zongora szakon. 1925–1960 között a Magyar Rádió belső, majd külső munkatársa. Az 1930-as években a Nemzeti Színház karmestere. 1958–1961 között a Petőfi és a Jókai Színház zenei vezetője. 1961-től feleségével, Nagykovácsi Ilona előadó-művésznővel külföldön élt, 1964-től Torontóban, ahol Doráti Antaltól átvette a Philharmonia Hungarica vezetését.

Zeneszerzői életműve magában foglalja a komoly- és a könnyűzene egész területét (operett, daljáték, zongoradarab, kamaramű, dal, színpadi kísérőzene, több, mint 200 filmzene). Legismertebb művei: Kossuth-kantáta, Zenekari szvit (1935), Florentin kalap (operett, 1948), A furfangos özvegy (daljáték, 1948), A kérők (vígopera, 1955).

Néhány filmje: Halálos tavasz, 1939 (Karády Katalin, Jávor Pál), Ördöglovas 1943 (Fényes Alice, Benkő Gyula), Hazajáró lélek 1940 (Karády, Páger Antal), Valamit visz a víz 1943 (Karády, Jávor), Ének a búzamezőkről 1947 (Görbe János, Szellay Alice), Déryné 1951 (Tolnai Klári), Fel a fejfel 1954 (Latabár Kálmán, Benkő Gyula, Ferrari Violetta), Bakaruhában 1957 (Darvas Iván, Bara Margit), Bízalom 1979 (Bánsági Ildikó, Andorai Péter)

Nagykovácsi Ilona

Jászdrókszállás, 1910 – Toronto, 1995: színész, dalénekes

Artistaként kezdte pályáját, énekelni tanult, majd elvégezte Rákosi Szidi Színiiskoláját. A Royal Orfeumhoz szerződött. Első igazi sikere Losonczy-Szenes: Egy kis tüzet kérek c., és Losonczy-Várnai Zseni: Ezüstróka c. szonja volt. 1933-tól pesti színházakban játszott. A '40-es évektől gyakran szerepelt a rádióban, Polgár Tibor zeneszerző-karmester irányításával. A Zeneakadémián, a Vigadóban koncerteket adott. 1944. március 19. után nem lépett színpadra. A zsidóüldözés időszakában bújtatta Polgár Tibor zeneszerzőt, akihez a háború után feleségül ment.

1945 után a Pódium Kabaré, 1954-ben a Vidám Színpad tagja, majd kávéházakban énekelt. 1964-től férjével külföldön élt. Fény és árnyék című önéletrajzi írása Torontóban jelent meg 1982-ben.

Számtalan népszerű dalt énekelt, többek között Polgár Tibor dalait. Ő volt a Lili Marleen első magyar előadója is.

„Ilonám, de jó, hogy a világon vagy. Gizid” – írta Bajor Gizi Nagykovácsi Ilonának, akit a Színház és Mozi szerkesztősége 1949-ben a legnépszerűbb dívoznek választott.

Filmjei: Maga lesz a férjem (1937); Gyurkovics fiúk (1940); Fény és árnyék (1943, Bulla Elma és ő játszották a két női főszerepet)

Polgár Tibor slágerei

- NADANYI ZOLTÁN: *A két szemem* – Karády Katalin
- A nagybűbő szerenádja* – Koröth Endre
- BELTŰ JÁNOS: *A nagyherceg* – Nagykovácsi Ilona
- A szicemben titokban* – az Egy táj lencse című filmből – Weygand Tibor
- Álalom a lépted* – Kovács Erzi
- Az életet elaltatd* – Popány László
- NAGYKÓVÁCSIL ILONA: *Canto d'amore* – a Magdolna című filmből – Sárdy János
- BRUNY JÓZSEF: *Callig szeg az álom* – a Rózsafüvet című filmből – Weygand Tibor
- ERŐS BELA: *En mindenem már túl vagyok* – Kalmár Pál
- DARVAS SZILÁRD: *Ennemletem elaludni nem lehet* – Kovács Erzi
- a Gladiátor című filmből
- Éretem, hazudni fogok neked* – Nagykovácsi Ilona
- DARVAS SZILÁRD: *Pár szó az éjre* – Ákos Steli és Kármány Árpád
- Holdvilágos éjszakán* – Weygand Tibor
- Ez a perc is emlék lesz egyszer* – Nagykovácsi Ilona
- Ön letartok nekem* – Karády Katalin
- SZÉKES S. DÉNES: *Gyűlölöm a vadárvas rötet* – Weygand Tibor
- Furcsa haj a szerelmem* – Karády Katalin
- NADANYI ZOLTÁN: *Ez lett a vesztünk* – Rissa Annie
- a Halálos tavasz című film dala
- DR. LUDWIG ZOLTÁN: *Malik xene sál* – Kaplány Anna
- JÓSEF ATTILA-ZSÓFI LAJOS: *Már ismerem a legszebb szót (Óda)* – Karády Katalin
- NADANYI ZOLTÁN: *Nincs elég még* – Weygand Tibor
- TÓTH ANNA: *Ésdi kertben* – Nagykovácsi Ilona
- DARVAS SZILÁRD-GÁBOR BELA: *Lennék én csak a tanára* – Ákos Steli és Kármány Árpád
- Várnai, csárré – Weygand Tibor

Köszönetnyilvánítás:
Buttola Edé: Jazz-zenekeze (24), Duxium zenekeze (3), Körmendi-együttes (5), Mátyás-együttes (10), Magyar Rádió zenekeze (23), Odon zenekeze (7, 8, 13, 16, 21), Pátra Revü zenekeze (1, 2, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 20), Polgár Tibor zongorist (9), Polgár Tibor zongorist és Rissa Edé zongoristák (22), Rádóka zenekezeke (18), Tonali Művész zenekeze (6)

Polgár Tibor slágerei



Polgár Tibor, 1970



Nagykovácsi Ilona

Nagykovácsi Ilona énekel

STEFÁNIAI IMRE – NAGYKÓVÁCSIL ILONA: *Szívemből égő muzsika száll*
NÁDAS BELA – MEGAI GÁBOR: *A boldogság dala*
BREITNER JÁNOS – MEGAI GÁBOR: *Két kis felhő*
WESZPRÉMY GEZA: *Miért?*
TRENET, CHARLES – LASRY, ALBERT – NAGYKÓVÁCSIL ILONA: *A tenger*
NÁRAY ANTAL – HORVÁTH LÁSZLÓ: *Ne bántsd a magyart...*
EGYED MIKLÓS – HORVÁTH LÁSZLÓ: *Panni (Üzenet a harctérre)*
EGYED MIKLÓS – HORVÁTH LÁSZLÓ: *Jóska válasza*
NÁRAY ANTAL – PUSZTA SÁNDOR: *Hadak útján*
KENNEDY, JIMMY – CARR, MICHAEL – POLGÁR TIBOR: *Odalenn Délen*

Nagykovácsi Ilona Dalai

POLGÁR TIBOR: *Gyűlöllek*
HORVÁTH JENŐ: *Álmomban a mennyországban*
HORVÁTH JENŐ – RÁKOSI JÁNOS: *Fekete hajú kis gimnazista voltál*
FILU – ZOLTAI JÁNOS: *Juditka*
MÁRKUS ALFRED – NÓTI KÁROLY: *Bizonyos, hogy...*
POLGÁR TIBOR – HELTAI JENŐ: *A nagyherceg*
POLGÁR TIBOR – KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: *Már néha gondolok a szerelemre*
KODÁLY ZOLTÁN: *Nausikaa*
POLGÁR TIBOR – TÓTH ÁRPÁD: *Isten oltókése*
GYÖRKY ALFRED – RÁKOSI JÁNOS: *Kint a tengeren*
RODRIGUEZ, GERARDO – NAGYKÓVÁCSIL ILONA: *La Cumparsita*
POLGÁR TIBOR – KÖRMÖCZI LÁSZLÓ: *Matróz dal*
POLGÁR TIBOR – NADANYI ZOLTÁN: *Ez lett a vesztünk*



A török időkben, és utána még mintegy száz évig Pestet – a mai Belvárost – a jelenlegi Kiskörúttal párhuzamosan városfal, a Duna partján sánc védte; területe mindössze $\frac{3}{4}$ km² volt. A rakpartnak ezen déli szakasza valaha jóval keskenyebb volt, és Lederer Gasse (Tímár utca) volt a neve. Itt és a szomszédos Mészáros utcán (ma Vámház körút) voltak a vágóhidak is, amelyek a bőrt adták. Mészárosnak és tímárnak egyaránt sok vízre volt szüksége, és a dunai szél megszabadította a várost a bűztől is. Rajtuk kívül a halászok is erre felé laktak. Ne szépítsük: ez a környék nem számított Pest jó negyedei közé.

A rakpartot 1865-66-ban töltötték föl, és szélesítették ki Reitter Ferenc tervei szerint. Később alsó rakpartot is építettek hozzá a valódi rakodóparti funkció ellátására. Az élelmiszert szállító ladikok itt kötöttek ki, és sokáig, jóval a Nagyvásárcsarnok megépülte után is a mai Petőfi térig húzódott a dunaparti piac. Száz évvel ezelőtt a rakpart Ferencz József nevét viselte, csakúgy, mint a mai Szabadság híd.

A Sörház utca a régi Pestnek nevezetes helye volt. A három valódi városkapun kívül itt, a mai Sörház utca torkolatában volt egy dunai kijárat is. Az utca ezért felváltva viselte a Wassertor Gasse/Gässl (Vízikapu utca/köz – az utcaneveket csak a XIX. században magyarították) és a Brauhaus Gasse (Sörház utca) nevet, a Váci utcai torkolatánál állott első pesti sörfőzdéről. Ez utóbbit a Fővárosi Közgyűlés épülete helyén állott török 'boza evi' (bozafőző ház) épületében rendezte be Jakob Proberger, a török utáni első pesti polgár-mester és városi serfőző. A vízi kapun jártak ki a Dunára a hajósok, a halászok (a közelben volt a Halpiac is) és a kereskedők. A Habsburg és a török birodalom közötti kereskedelem nagy részét lebonyolító szerb és görög (érstd: görögkeleti vallású, vegyesen görög és román) kereskedők is itt laktak. A szerbek temploma a Szerb utcában, a görögöké a Petőfi téren ma is áll.

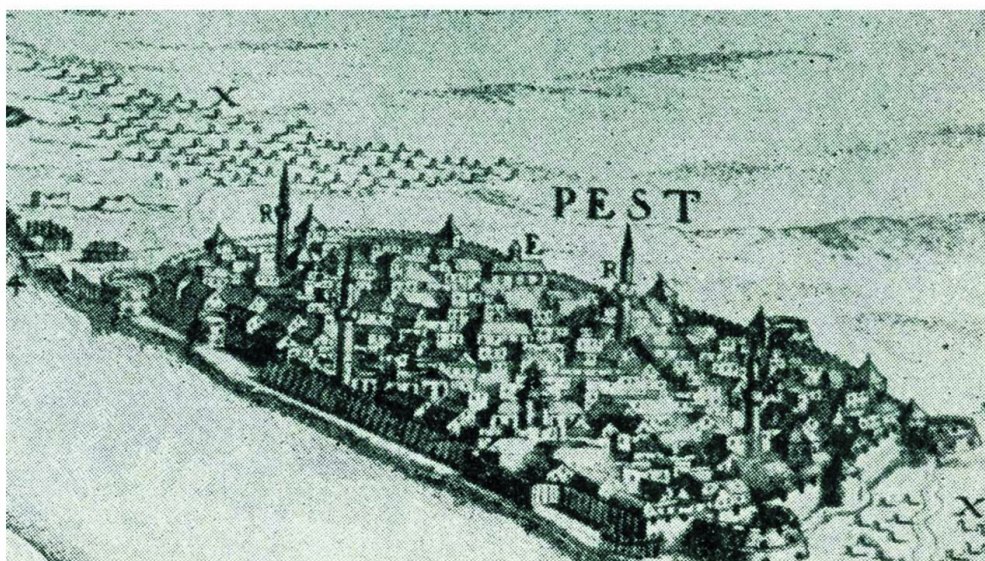
A közeli Fővám tér a valaha itt, a Nova portának is nevezett Belgrádi kapu (innen a mai Belgrád rakpart név) mellett állt pesti vámra emlékeztet. A vámházat korábban sóhivatalnak vagy sóháznak hívták. Ennek emlékét két utca is őrzi: az egykori városfalon kívül, a Corvinus Egyetem mögötti Sóház utca, valamint a városfalon belül a Fővám térről nyíló Só utca. A régi Pestre emlékeztet még a Bástya utca neve is, ahol – kiskörúti házak hátsó falába beépítve – látható az egykori városfal. A Molnár utca neve a Dunán lehorgonyzott hajómalmaikhoz kijáró molnárok emlékét őrzi.



Hajómalmok a Dunán a XVIII. században



Halászok lakóhajója 1930-ban



1684-ben a Duna felől palánk, a szárazföld felől fal védte Pestet

A VÁROS RÖSSZ



Légi fotó 1934-ből



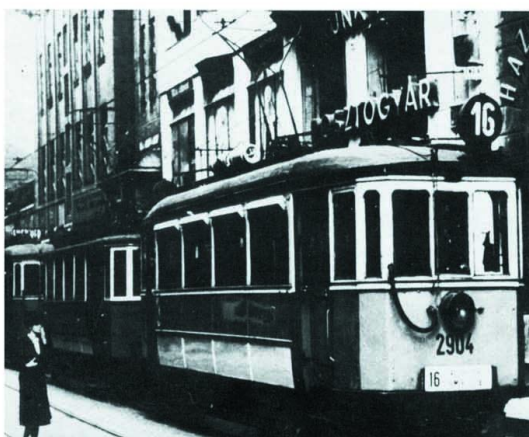
A Fővám tér 1938-ban a Fernec József (Belgrád) rakpart felől



A negyed lakói a századfordulón



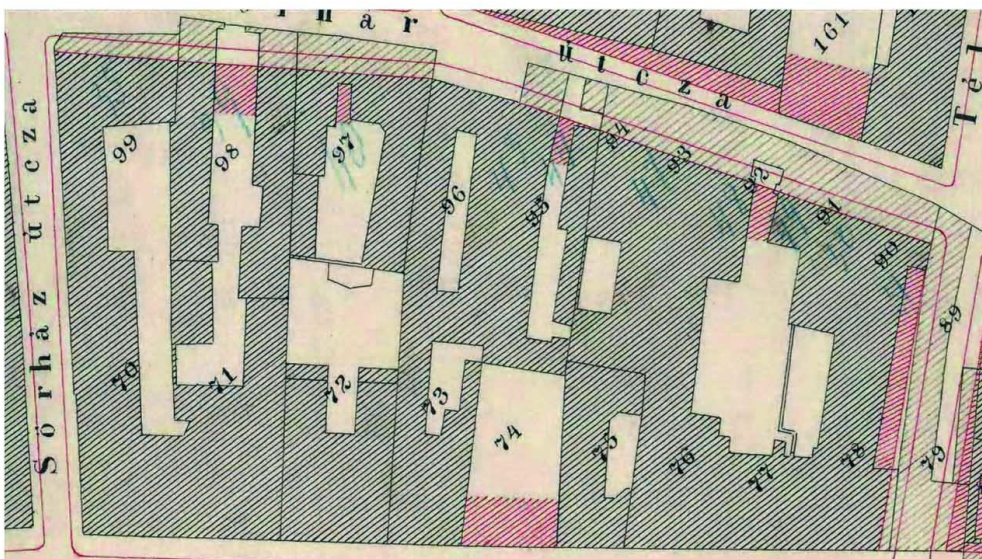
A Belgrád rakpart az épülő Erzsébet híddal, 1900



Villamos a Papnövelde utcában



Az Irinyi utca az Erzsébet híd felől, 1930



A Sörház utca rendezési terve 1872-ből

A HÁZ TÖRTÉNETE

A lépcsőházban látható emléktábla tanúsága szerint Bálint Sándor számára épült 1909 és 1911 között, Orth Ambrus és Somló Emil építész munkájaként. Ugyancsak az ő közös munkájuk a kolozsvári egyetemi könyvtár, a trencsényi felsőbb leányiskola, a szatmári és a szegedi ipariskola, a zombori törvényszék, a soproni postapalota, a zsolnai főreáliskola, az ungvári polgári leányiskola, a gyergyószentmiklósi gimnázium, valamint a Pannónia utca 8. szám alatti ház, és a Vág utcai Népház Pesten.

Az udvarban a borostyánnal befuttatott benyíló helyén valaha az épület egyik – kb. 60 m²-es – szárnya állt, amelyet a II. világháborúban olyan súlyos bombatalálat ért, hogy nem tudták újjáépíteni. (A többi szárny is megsérült, és mivel jó építőanyagot akkoriban lehetetlen volt találni, bármit és bárhogy beépítettek. Felújítások alkalmával – az azóta eltelt 69 év dacára – ma is érnek minket meglepetések.) A kisebb alapterület ellenére ma szintenként átlagosan 9 tulajdon (lakás, iroda, étterem) található itt, pedig építéskor emeletenként mindössze három lakás volt. Ezek területe 165, 315 illetve 400 m² volt. Ma már furcsának tűnik, hogy ezeknek a 3-400 m²-es lakásoknak nagy részét nem nagypolgárok, csak felső középosztály-béliek lakták, és hogy nagy jövedelmű emberek bérlakásban laktak.

A lakások minőségével összhangban állt az épület fölszereltsége is. Az emeletenkénti három lakáshoz két bejárat, két lépcsőház, és két lift tartozott. A cselédlépcső igen egyszerű, az „úri” lépcsőt azonban rézruddal leszorított szőnyeg fedte, amelyet – száz évvel ezelőtt! – központi porszívóval tisztítottak. A porszívó csatlakozó aljzatai a lakásokban is megtalálhatóak. A gép maga talán a pincében volt, de annak sajnos már csak a szabadalmi leírása van meg. A lakásoknak saját központi fűtése volt (ún. etage-fűtés). A padláson minden lakáshoz tartozott egy ruhaszártó box.



A ház a Magyar Építőművészet 1912-es számában



A ház építtetője, Bálint Sándor 1903-ban



A bejárat (Magyar Építőművészet)



Lakásbelső a 30-as évekből

A HÁZ TÖRTÉNETE

A hasonló színvonalú lakóházakban házfelügyelő, és külön „viceházmester” is volt. Ez utóbbinak „vici” volt a beceneve, és a takarítás, szeméthyordás volt a feladata. Az egykori vici komfort nélküli, kicsiny lakása az udvar hátsó sarkában ma is megvan. A házfelügyelőnek a lakók tájékoztatása, kisebb javítások, a mesteremberek felügyelete volt a feladata, ő szedte a lakbért.

Az 1944-45-ös bombázások okozta lakáshiányt a józan ész a kibombázott rokonok, barátok befogadásával, a hatóság kényszerszállásbérlettel oldotta meg. Az akkori 5-6 tulajdonos – röviddel azelőtt, hogy a nagy államosítási hullám elérte volna a bérházakat – 1948-ban jelképes áron eladta a lakásokat a bérlőinek, így alakult meg a társasház. A korábbi bérlők egy része időben észbe kapott, és elhagyta az országot, másokat kitelepítettek, így a lakók nagyrészt kicserélődtek. A III. és IV. emeleti üres lakásokat a BSzKRt (ejtsd: 'beszkárt'; a BKV elődje) irodái foglalták el. Ezeket később a vállalat egy szobás lakásokra szabdalta szét – ismét rossz anyagok felhasználásával, 6-8 cm „vastag” falakkal és össze-vissza futó vezetékekkel –, amelyeket a dolgozóinak utalt ki. A többi lakást is fölszabdalták maguk a tulajdonosok. Eredeti állapotában mindössze két 165 m²-es lakás maradt meg.

A házban volt a dr. Germán Tibor-Bajor Gizi házaspár másodlakása, és a férj fül-, orr-, gégeszeti magánrendelője. Lakott a házban egy felsőházi tag, gróf Festetics Kristóf, Polgár Tibor zeneszerző (pl. „Gyűlölöm a vadvirágos rétet”), és felesége, Nagykovácsi Ilona énekesnő, valamint Fricsey Ferenc karmester.



A ház 1959-ben a Gellért hegyről



Kilátás a ház egyik lakásából a rakpartra a '30as években



A ház 1930-ban

Ebben az alapító okiratban a tulajdonostársak a társasház-tulajdon telokkönyvi bejegyzésétől számított 3/Három/ év tartamára közös képviselőül már most megválasztják illetve kirendelik dr. Balint Ernő ügyf. főhivatalnok-helyettes, Balint Endre építésztanárt, Tóth Endre igazgató-mérnököt, Polgár Tibor a Magyar Híradó Rt./Rádió/ vezető karuzáját és Gárdos József társas ügyvéd, bpesti lakosokat.

A társasház alapító okirata 1948-ból

A Kossut díjas színésznőnek, Bajor Gizinek, és harmadik férjének, dr. Germán Tibornak másodlakása és rendelője volt a házban.

„... Ismerek olyan színésznőt, aki az életben is színésznő, egy kicsit. De hány nemszínésznő-úriasszony is színészkedik az életben! A színészkedéssel is úgy vagyunk, hogy vagy hisznek nekünk, vagy nem. Én borzasztóan félek a feltűnéstől. Amikor a városban járok, szemembe húzott kalappal, szürkén és észrevétlenül igyekszem a házsorok között végigsurranni. Lehet, hogy erre is azt mondják, csinálom. Talán, őszintébbnek látják azt, aki lobogó hajjal, kutyával, virággal, autóval úgy viharzik végig a korzón, mint a forgósél. Nekem ez a színésznő imponál - megvallom - de ehhez nincs tehetségem...” (Bajor Gizi)

Korának talán legkedveltebb színésznője volt, a színháztörténet igazi legendája. 1893. május 19-én Beyer Gizella néven született Budapesten, szüleinek a Kálvin téren volt kávéháza. Elvégezte a színiakadémiát, és előbb Bayorra, majd Bajorra változtatta a nevét. Azon kevés művészek egyike, aki első szerződését attól a színháztól kapta, amelyhez később örökké hű maradt: a Nemzeti Színháztól – összesen egy évadot (1924-25) játszott a Magyar Színházban. Színészi alakításai játékosak, drámaiak, humorosak, kidolgozottak, tudatosan megszerkesztettek voltak. Rendkívüli mimikája és beszédtechnikája volt: Herczeg Ferenc Utolsó tánc című darabjában például anyát és lányát is alakította.

Számos filmben szerepelt, de nem ez volt az igazi műfaja, a humora, drámai ereje nem érvényesült a mozikban. „Érdekes, hogy engem, bármilyen szerepről essék is szó, legyen az nehéz vagy könnyű, mindig kimondhatatlan öröm tölt el s tiszta nemes szándékú ambíció ragad meg, s készít elő minden szerepemre. A jó színművésznek kitűnően kell ismernie az életet, nem szabad félnie, gyámoltalannak lennie, ha előtte a játszandó szerep új, nem ismert érzést vagy tartalmat mutat” – gondolta.

Igazi „sztár” volt a korában, minden érdekelte az embereket, ami vele volt kapcsolatos. Ehhez képest le tudta szerelni az újságírókat. Mindig ezt mondta nekik: „Nézzenek meg a színpadon!”. Nagyon szerette az embereket, mindenkinek segített, akinek csak tudott. A vészterhes időkben zsidó származású férjén kívül saját óvóhelyén más menekülteket is bújtatott.

Háromszor ment férjhez: először Vajda Ödön ügyvédhez, azután Paupera Ferenc bankárhoz, végül 1933-ban Germán Tibor fül-, orr- és gégespecialista egyetemi tanárhoz. Ő lett a végzete is: az orvos attól való indokolatlan félelmében, hogy felesége halálos beteg, 1951. február 12-én megzavarodott elmével halálos adag morfiumot adott Bajornak, majd magával is végzett.



A Színház Magazin címlapján, '41



A Bajor villa előtt



Páger Antall és Bajor Gizi



Jávor Pállal



A Rómeó és Júliában

